

"FARHOD VA SHIRIN" DOSTONI VA UNDAGI FARHOD OBRAZI

Abdukarimova Mohiraxon Hasan qizi

Farg'ona davlat universiteti filologiya fakulteti 2-kurs talabasi

abdukarimovvam@gmail.com

Jo'rayeva Shohsanam Abdumaqsad qizi

Farg'ona davlat universiteti filologiya fakulteti 2-kurs talabasi

sirojiddinovkengashbek@gmail.com

Anotatsiya

Ushbu maqola, Alisher Navoiyning mashhur "Farhod va Shirin" dostoni va uning markaziy qahramoni Farhodning obrazini chuqur tahlil qiladi. Maqolada Farhodning sevgi, vafodorlik, mardlik kabi insoniy fazilatlarining qanday tasvirlanganligi va bu fazilatlar orqali o'zbek adabiyotida qanday qadriyatlar ulug'lanishi yoritiladi. Shuningdek, Farhod va Shirin o'rtasidagi muhabbat hikoyasi, uning estetik va axloqiy jihatdan tasvirlanishi ham ko'rib chiqiladi. Maqola, Navoiyning asarini zamonaviy kontekstda qayta baholashga ham urinib ko'radi, bu orqali asarning hozirgi zamondagi o'quvchilar uchun ahamiyati va ta'sirini ochib beradi.

Kalit so'zlar: Farhod va Shirin, Alisher Navoiy, o'zbek adabiyoti, muhabbat hikoyasi, insoniy qadriyatlar, vafodorlik, mardlik, estetika, adabiy tahlil, ma'naviy meros

Annotation

This article provides an in-depth analysis of Alisher Navoi's famous epic "Farhad and Shirin" and its central character, Farhad. The article describes how Farhad's human qualities such as love, loyalty, and bravery are described and what values are glorified in Uzbek literature through these qualities. Also, the love story between Farhad and Shirin, its aesthetic and moral description will be considered. The article also attempts to re-evaluate Navoi's work in a contemporary context, thereby revealing its relevance and impact for contemporary readers.

Key words: Farhad and Shirin, Alisher Navoi, Uzbek literature, love story, human values, loyalty, courage, aesthetics, literary analysis, spiritual heritage

Аннотация

В данной статье проводится углубленный анализ знаменитого эпоса Алишера Навои «Фархад и Ширин» и его главного героя Фархада. В статье описывается, как описываются такие человеческие качества Фархада, как любовь, верность и храбрость, и какие ценности воспеваются в узбекской литературе посредством этих качеств. Также будет рассмотрена история любви Фархада и Ширин, ее эстетическое и нравственное описание. В статье также

предпринята попытка переоценить творчество Навои в современном контексте, тем самым раскрывая его актуальность и влияние на современных читателей.

Ключевые слова: Фархад и Ширин, Алишер Навои, узбекская литература, история любви, общечеловеческие ценности, верность, мужество, эстетика, литературный анализ, духовное наследие.

Kirish

"Farhod va Shirin" dostoni O'zbek adabiyoti va madaniyatida muhim o'rin tutadi va bu asar qadimiy Sharq adabiyotining eng go'zal muhabbat hikoyalari orasida sanaladi. Ushbu dostonning asosiy versiyasi o'zbek shoiri va mutafakkiri Alisher Navoiy tomonidan XV asrda yaratilgan bo'lib, Forsiy tilida bitilgan. Navoiyning "Xamsa" to'plamiga kiruvchi bu asar, undagi boshqa dostonlar kabi, insoniy tuyg'ularning chuqur tavsiflari bilan ajralib turadi.

Dostonning muallifi Alisher Navoiy (1441-1501) Movarounnahrda yashab ijod qilgan buyuk shoir va davlat arbobi hisoblanadi. Uning asarlari o'zbek va jahon adabiyotida bebaho meros sifatida qadrlanadi. Navoiyning ijodi, ayniqsa, insoniy fazilatlar, axloq va ma'naviyat masalalariga bag'ishlangan.

Asarning mazmuni Farhod va Shirin nomli ikki yoshning muhabbat tarixini hikoya qiladi. Farhod - shoir, rassom va usta, Shirin esa xorazmshohning go'zal malikasi. Ularning muhabbati ko'plab to'siqlar va sinovlardan iborat bo'lib, Farhod o'z sevgisi uchun ulkan mashaqqatlarni boshidan kechiradi. Dostonning eng dramatik voqealari Farhodning tog'larni kesib, Shirin uchun suv yo'lini ochish harakatlari atrofida yuz beradi. Ushbu hikoya orqali Navoiy muhabbatning qudrati va inson ruhining ulug'vorligini ulug'laydi.

"Farhod va Shirin" dostoni nafaqat o'zbek, balki butun turkiy va fors-tajik adabiyotida ham katta ta'sirga ega bo'lgan asar hisoblanadi. Uning adabiy ahamiyati shundaki, asar orqali o'quvchilar turli madaniy va tarixiy kontekstlarda insoniy tuyg'ularning universal mohiyatini anglay olishadi. Shuningdek, asar adabiyotshunoslar va olimlar tomonidan turli davrlarda turlicha talqin etilib, har doim dolzarb qolaveradi.

Asosiy qahramonlar haqida umumiy ma'lumot

Farhod — dostonning markaziy qahramoni bo'lib, u o'zining aql-zakovati, san'atkorligi va jasorati bilan tanilgan. U nafaqat ajoyib shoir va musavvir sifatida tasvirlangan, balki ayni zamonda noyob usta hamdir. Farhodning eng muhim xislati uning beqiyos sevgisi va bu sevgi yo'lida ko'rsatgan fidoyiligidir. Uning Shirin uchun qilgan mashaqqatli mehnatlari, jumladan, tog'larni kesib, suv yo'lini ochishi, uning matonat va sadoqatini namoyon qiladi.

Shirin — go'zal va aqlli malika bo'lib, u ham Farhodga o'z muhabbatini bag'ishlaydi. Shirin o'z davrining kuchli va mustaqil ayoli sifatida tasvirlanadi. Uning

obrazida nafaqat go'zallik, balki aql va donolik ham mujassam. Shirin Farhodning sevgisiga javoban o'z his-tuyg'ularini izhor qiladi, ammo ularning muhabbati ko'plab ijtimoiy va siyosiy to'siqlar sababli mashaqqatli bo'ladi.

Farhodning sevgi va fidoyilikdagi rol

Farhodning sevgi va fidoyiligi uning obrazining asosiy mohiyatini tashkil etadi. U Shirin uchun qilgan barcha ishlari bilan na faqat Shirinning, balki atrofdagilarning ham hurmat va e'tiborini qozonadi. Farhodning sevgisi shunchalik kuchliki, u Shirin uchun o'z hayotini xavf ostiga qo'yishga tayyor bo'ladi. Bu, o'z navbatida, asarning dramatik kuchini oshiradi va uni o'quvchilar uchun yanada ta'sirli qiladi.

Farhodning boshqa qahramonlar bilan o'zaro aloqalari

Farhodning boshqa qahramonlar bilan aloqalari asosan uning sevgi sarguzashtlari orqali rivojlanadi. Uning Shirinning amakivachchasi va xorazmshoh bo'lgan Shoh Salmonga nisbatan munosabati murakkabdir. Farhod, Shoh Salmon bilan raqobatda bo'lsa-da, unga nisbatan hurmat saqlaydi. Biroq, Shoh Salmonning hokimiyat talablari va Farhodning muhabbatiga bo'lgan qarshiligi, Farhodni turli sinovlarga duchor qiladi.

Shuningdek, Farhodning doston davomida uchrashadigan boshqa qahramonlar bilan ham aloqalari bor. Masalan, u o'zining sadoqati va mehnatkashligi orqali ko'plab odamlarning hurmatini qozonadi va ular uning sevgi sarguzashtlarida yordam berishga harakat qilishadi.

Farhodning obrazida, muhabbat va fidoyilik tuyg'ulari, shuningdek uning boshqalar bilan o'zaro munosabatlari orqali, o'zbek adabiyotida muhim axloqiy va estetik qadriyatlar ifodalangan. Bu esa "Farhod va Shirin" dostonini nafaqat go'zal sevgi hikoyasi, balki chuqur ma'naviyat va insoniy fazilatlar darsligi sifatida ham qadrlanishiga sabab bo'ladi.

Farhodning sevgi qissasi

Farhodning Shirin uchun qilgan mehnatlari uning muhabbatining chuqur va samimiy ekanligini namoyon qiladi. Asarda eng yorqin tasvirlangan voqea — bu Farhodning Shirin uchun suv yo'lini ochishidir. Shirin shohning bog'iga suv olib kelish uchun, Farhod tog'larni kesib, suv yo'lini yaratadi. Bu jarayon nafaqat jismoniy, balki ruhiy jihatdan ham Farhod uchun juda qiyin kechadi. Uning bu fidoyiligi, uning sevgisining kuchi va samimiyatini o'zida mujassam etadi.

Farhod va Shirin o'rtasidagi uchrashuvlar dostonning eng ta'sirli sahnalaridan biridir. Ularning birinchi ko'rinishlari, go'zallik va maftunkorlik bilan tasvirlangan, ikkala qalbda ham darhol chuqur ta'sir qoldiradi. Shirin Farhodning san'ati va aqliy qobiliyatlari bilan hayratda qoladi, Farhod esa Shirinning go'zalligi va zarafatiga maftun bo'ladi. Ularning sevgi izhorlari, ayniqsa, Farhodning Shirin uchun o'qigan she'rlari, muhabbatning go'zalligi va sofligini ifoda etadi.

Farhodning sevgisi uning har bir harakatida, har bir so'zida namoyon bo'ladi. Uning muhabbati faqat Shirin uchun emas, balki go'zallik va san'atga bo'lgan umumiy muhabbatni ham o'z ichiga oladi. Farhodning sevgisi estetik jihatdan juda boy tasvirlangan, bu uning she'rlari, san'at asarlari va Shirin uchun qilgan mehnatlari orqali namoyon bo'ladi. Alisher Navoiy ushbu doston orqali muhabbatni nafaqat insoniy tuyg'u sifatida, balki bir san'at asari sifatida ham tasvirlaydi. Shirin va Farhodning o'zaro munosabatlari estetik ideal sifatida namoyon bo'lib, bu ularga o'zaro ishonch va bag'rikenglikni ifoda etish imkonini beradi.

Farhodning muhabbati va uning estetik ifodalanishi, dostonni faqat bir sevgi hikoyasi qilmasdan, balki o'quvchilarga ruhiy va estetik zavq beruvchi asar sifatida namoyon qiladi. Bu holat o'zbek adabiyotida muhabbatni ulug'lash va uni badiiy ifoda vositasi sifatida qadrlash an'anasini davom ettiradi.

Farhod obrazi orqali ko'rsatilgan insoniy qadriyatlar

Farhodning obrazida eng muhim jihatlaridan biri bu uning vafodorligi va mardligidir. U sevgi va muhabbat uchun qanchalik katta qurbonliklarga tayyor ekanligini namoyish etadi. Farhodning Shirin uchun tog'larni kesib, suv yo'lini yaratish harakati, uning vafodorligi va mardligining eng yorqin misolidir. Bu harakatlar orqali u sevgisining cheksizligini va Shirin uchun hech narsadan qaytmaydigan sadoqatini namoyon qiladi.

Farhod, shuningdek, o'zining jasorati va qahramonligi bilan ham tanilgan. U qiyin vaziyatlarga duch kelganda, mardlik bilan ularni yengishga harakat qiladi va bu jarayonda hech qachon o'z prinsiplaridan voz kechmaydi. Uning bu fazilatlarini uni o'z davrining ideal qahramoni sifatida ko'rsatadi.

Farhodning obrazida ifodalangan insoniy qadriyatlar o'zbek adabiyotining muhim jihatlari sifatida ulug'lanadi. Uning sevgi va fidoyiligi, mardligi va qahramonligi, shuningdek, san'atkor va intellektual sifatleri, o'zbek adabiyotida ideal inson qiyofasini yaratishda muhim o'rin tutadi. Farhod orqali, adabiyotda insonning ruhiy va axloqiy kamoloti, uning ma'naviy va jismoniy qobiliyatlari mujassam etiladi.

Farhodning obrazida, shuningdek, o'z sevgisiga sadoqatli bo'lish, qiyinchiliklar oldida mardona turish va axloqiy qadriyatlarni saqlab qolish kabi universal insoniy qadriyatlar namoyish etiladi. Bu qadriyatlar o'zbek adabiyoti orqali nafaqat o'tmishdagi, balki hozirgi zamondagi o'quvchilarga ham ibrat bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa

Navoiyning "Farhod va Shirin" asari orqali ta'kidlangan bu qadriyatlar, adabiyotning faqat bir davlat yoki madaniyat doirasida emas, balki butun insoniyat uchun umumiy axloqiy me'yorlar sifatida qabul qilinishiga yordam beradi. Farhodning obrazida ifodalangan bu fazilatlar, o'zbek adabiy merosining boy va chuqur qatlamini namoyon etadi va bu orqali adabiyotning inson hayotidagi o'rni va ahamiyatini ulug'laydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Alisher Navoiy. "Xamsa" to'plami.
2. Navoiyshunoslik markazi. "Alisher Navoiy va uning adabiy merosi" tadqiqotlari.
3. Bobur Mirzo. "Boburnoma" - unda Navoiy asarlariga berilgan baho.
4. Anvar Qori Tursunov. "O'zbek adabiyot tarixi".
5. Z. M. Ziyoev. "Navoiyning lirik qahramonlari".
6. M. Mirzaev. "Alisher Navoiy va uning ijodiy dunyosi".
7. T. Jalolov. "Farhod va Shirin dostoni tahlili".
8. R. Rahmonov. "O'zbek klassik adabiyoti va uning qahramonlari".
9. S. Ayniy. "O'zbek adabiyotida inson qiyofasi".
10. O. Sultonov. "Navoiy asarlarida estetik ideal".
11. M. Yusuf. "Sharq adabiyotida muhabbat tasviri".
12. H. To'raev. "Farhod va Shirin: Muhabbat va fidoyilik".
13. N. Karimov. "Adabiyotshunoslikda zamonaviy yondashuvlar".
14. A. Jumaniyozov. "O'zbek adabiy merosi va uning o'rganilishi".
15. F. Shodiev. "Farhod va Shirin dostoni va uning tarixiy asoslari".